

“Projekta iesnieguma un projekta noslēguma zinātniskā pārskata izvērtēšanas ekspertu atlasē vadlīnijas”

Saturs

Ievads	1
1. Projekta iesnieguma tematikas identificēšana.....	2
2. Ekspertu atlasē kritēriji.....	3
3. Ekspertu pieaicināšanas procedūra	4
4. Informācijas par ekspertiem uzkrāšana.....	5

Ievads

1. Latvijas Zinātnes padome (turpmāk – padome) organizē padomes 2018. gada XX. jūnijā apstiprinātajā “2018. gada otrā fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu konkursa nolikumā” (turpmāk – nolikums) noteikto projektu iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu zinātnisko izvērtēšanu saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumiem Nr. 725 “Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu izvērtēšanas un finansējuma administrēšanas kārtība” (turpmāk – noteikumi). Nolikuma 4. pielikums “Projekta iesnieguma un noslēguma zinātniskā pārskata izvērtēšanas ekspertu atlasē vadlīnijas” (turpmāk – vadlīnijas) apraksta zinātniskās izvērtēšanas ekspertu atlasē (turpmāk – ekspertu atlasē) gaitu.

2. Ekspertu atlasē mērķis ir identificēt zinātniekus, kuru kvalifikācija atbilst izvērtējamā projekta iesnieguma vai projekta noslēguma zinātniskā pārskata tematikai, ņemot vērā labās prakses piemērus Latvijā un Eiropas Savienībā, *peer review* (latviski bieži tulkots kā “līdzinieku vērtēšana”) principu, kā arī tiekšanos uz zinātnisko izcilību.

3. *Peer review* princips nosaka, ka projekta iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu izvērtējošajiem ekspertiem ir zināšanas un pieredze, kas ir līdzīga vai augstāka par projekta iesniedzēju (tas attiecināms uz projekta vadītāju kā zinātniskās grupas līderi).

4. Projekta konkursa ietvaros tiek ievēroti konfidencialitātes principi, tajā skaitā padome nodrošina ekspertu identitātes neatklāšanu. Vienlaikus padome nodrošina to, ka projekta iesniegumos un projekta noslēguma zinātniskajos pārskatos iekļautā informācija ir konfidenciala un tā tiek atklāta tikai ar izvērtēšanu saistītajam personu lokam (padomes darbinieki, projekta sekretāri, eksperti un padomes ekspertu komisijas).

5. Ekspertu atlasē saskaņā ar nolikumu un šīm vadlīnijām veic projekta sekretāri. Projekta sekretāri nodrošina projektu iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu zinātniskās izvērtēšanas organizēšanu. Papildus projekta sekretāri piedalās projektu iesniegumu atbilstības administratīvās atbilstības kritērijiem izvērtēšanā un pārskatu par projektu zinātnisko lietderību un ietekmi izstrādē.

6. Lai nodrošinātu augstākā līmeņa zinātnisko ekspertīzi katrā zinātņu nozaru grupā, projekta sekretāriem padome nosaka minimālās prasības – vismaz maģistra grāds kādā no zinātnes nozarēm attiecīgajā zinātņu nozaru grupā. Ieteicams doktora grāds. Projekta sekretāram ir nepieciešamas zināšanas, lai varētu plaši orientēties vairākās zinātnes nozarēs attiecīgajā zinātņu nozaru grupā, kā

arī vispārīgi pārzināt citas zinātņu nozaru grupas, lai varētu konsultēties ar kolēģiem par izvērtēšanas organizēšanu starpdisciplināriem projektiem.

1. Projekta iesnieguma tematikas identificēšana

7. Lai nodrošinātu kvalitatīvu ekspertu atlasī, projekta sekretāri sākotnēji iepazīstas ar projektu iesniegumiem vai projekta noslēguma zinātniskajiem pārskatiem, identificējot to tematiku.

8. Pēc projektu iesniegumu iesniegšanas termiņa notecējuma padomes darbinieki Nacionālajā zinātniskās darbības informācijas sistēmā (turpmāk – informācijas sistēma) sadala saņemtos projektu iesniegumus pa sešām zinātņu nozaru grupām atbilstoši nolikuma 6. punktam, un nodod tos attiecīgajiem projekta sekretāriem. Starpdisciplināriem projektiem nosaka vadošo nozari atbilstoši projekta iesniegumā norādītajai pirmajai nozarei, pēc kuras vadoties, grupē attiecīgos projektu iesniegumus. Projekta sekretāriem ir nodrošināta pieeja tikai projektu iesniegumiem, kuriem attiecīgie projekta sekretāri organizēs administratīvās atbilstības un zinātnisko izvērtēšanu.

9. Projekta sekretāri piedalās katra projekta iesnieguma atbilstības administratīvās atbilstības kritērijiem izvērtēšanā. Padomes darbinieki atkarībā no zinātņu nozaru grupas sastāda projektu iesniegumu sarakstu, nosakot atbilstošo projekta sekretāru katra projekta iesnieguma zinātniskās izvērtēšanas organizēšanai.

10. Ja kādam no projekta sekretāriem ir iebildumi pret atsevišķu projektu iesniegumu izvērtēšanas organizēšanu, jo to tematika nav attiecīgā projekta sekretāra kompetencē vai ja projekta sekretāram ir interešu konflikts ar attiecīgo projekta iesniedzēju, visi projekta sekretāri kopīgā sapulcē var izlemt par attiecīgā projekta iesnieguma nodošanu cita projekta sekretāra kompetencē.

11. Projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātnes nozare nevar atšķirties no projekta iesniegumā norādītās, līdz ar to nav nepieciešams atkārtoti grupēt projektus atbilstoši zinātnes nozarēm.

12. Projekta sekretārs sastāda katra projekta iesnieguma pasi (turpmāk – projekta pase). Visu projektu pases ir iekļautas nepārtrauktas pieejamības režīmā datnē, kurā visi projekta sekretāri apkopo informāciju par visiem projektiem. Projekta pasi sākotnēji sastāda katram projekta iesniegumam. Tālākā darbībā projekta pasi turpina izmantot projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātniskās izvērtēšanas organizēšanai, ja projekts konkursa kārtībā ir apstiprināts un finansēts.

13. Projekta pasē iekļauj sekojošu informāciju:

13.1. projekta reģistrācijas numurs;

13.2. projekta nosaukums;

13.3. projekta iesniedzējs un projekta sadarbības partneris (ja attiecināms);

13.4. projekta vadītājs un projekta galvenie izpildītāji;

13.5. projekta tematikai atbilstošā zinātnes nozare (vai vairākas zinātnes nozares);

13.6. projekta tematikai atbilstošā zinātņu nozaru grupa;

13.7. projekta iesniegumā norādītie atslēgas vārdi;

13.8. projekta sekretāra identificētie projekta iesniegumu raksturojošie atslēgas vārdi;

13.9. projekta iesnieguma zinātniskajai izvērtēšanai piemēroto ekspertu saraksts (aizpilda vēlāk);

13.10. projekta iesnieguma zinātniskajai izvērtēšanai piekritušie eksperti (aizpilda vēlāk);

13.11. projekta iesnieguma zinātnisko izvērtēšanu veikušie eksperti (aizpilda vēlāk);

13.15. projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātnisko izvērtēšanai piemēroto ekspertu saraksts (aizpilda vēlāk);

13.16. projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātnisko izvērtēšanai piekritušie eksperti (aizpilda vēlāk);

13.17. projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātnisko izvērtēšanai veikušie eksperti (aizpilda vēlāk).

14. Projekta noslēguma zinātnisko pārskatu zinātniskajai izvērtēšanai ieteicams pieaicināt ekspertus, kuri jau veikuši projekta iesnieguma zinātnisko izvērtēšanu. Tādā gadījumā nav jāveic parastā ekspertu atlasē procedūra, taču atkārtoti jāpārliecinās par to, vai ekspertiem nav radies interešu konflikts ar projekta iesniedzēju, kā arī ekspertiem ir jāparaksta apliecinājums par interešu konflikta neesamību un apņemšanos ievērot konfidencialitāti.

2. Ekspertu atlasē kritēriji

15. Projekta sekretāri ekspertu atlasē izmanto Eiropas Komisijas ekspertu datubāzi (turpmāk – ekspertu datubāze). Kā palīgriekus, lai pārliecinātos par ekspertu identitāti, var izmantot *Scopus* datu bāzi un ekspertu meklēšanas rīku *Expert Lookup*, *Web of Science*, kā arī *Google Scholar*.

16. Pirmais paņēmieni – ekspertu meklēšana, izmantojot projekta iesniegumā noteiktos atslēgas vārdus dažādās kombinācijās. Var izmantot arī atslēgas vārdus, kurus projekta sekretārs ir noteicis, iepazīstoties ar attiecīgo projekta iesniegumu un projekta noslēguma pārskatu un tā kopsavilkumu.

17. Otrais paņēmieni – projekta sekretārs identificē zinātniekus, kuri citē projekta vadītāja vai projekta galveno izpildītāju publikācijas. Tādējādi būs lielākas iespējas, ka attiecīgais zinātnieks var nodrošināt ekspertīzi attiecīgajā jomā. Tomēr, izmantojot šādu paņēmienu, projekta sekretāram pastiprināti jāpārbauda iespējamais interešu konflikts, jo zinātnieki, kuri citē projekta vadītāju vai projekta galvenos izpildītājus, var būt zinātniskās grupas dalībnieku līdzautori.

18. Katra projekta iesnieguma un projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātniskajai izvērtēšanai nepieciešami divi piemēroti eksperti. Viens no ekspertiem veic gan individuālo vērtējumu, gan arī konsolidē abu ekspertu vērtējumus, veicot konsolidēto vērtējumu. Abiem ekspertiem ir jābūt neatkarīgiem un savstarpēji nesaistītiem zinātniskajā sadarbībā (ja iespējams). Ņemot vērā, ka eksperti var atteikt veikt zinātnisko izvērtēšanu, projekta sekretāri sastāda piemēroto ekspertu sarakstu (skatīt šo vadlīniju 13. punktu) katram projekta iesniegumam un projekta noslēguma zinātniskajam pārskatam, lai atteikuma gadījumā varētu pieaicināt citu ekspertu.

19. Starpdisciplināru projektu iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu izvērtēšanai ir jāpieaicina atbilstoši eksperti, pārstāvot visas iesaistītas zinātnes nozares. Projekta sekretāram jāņem vērā, ka dažādās zinātnes nozarēs atšķiras vērtēšanas tradīcijas. Ja projekta iesniegumā un projekta noslēguma zinātniskajā pārskatā ir pārstāvētas vairāk nekā divas nozares, jāmeklē eksperti ar pieredzi vairākās zinātnes nozarēs, lai varētu nosegt visu projekta iesnieguma un projekta noslēguma zinātniskā pārskata tematiku. Kompetenci konkrētās jomās var noteikt, ņemot vērā eksperta publikācijas un citus zinātniskos sasniegumus atkarībā no zinātnes nozares.

20. Ekspertam nevar būt interešu konflikts attiecībā pret projekta iesniedzēju. Sākotnēji projekta sekretārs pārliecinās par interešu konflikta neesamību, ņemot vērā starptautiskajā datubāzēs redzamās zinātniskās publikācijas (*Scopus*, *WoS* un *Google Scholar*), kā arī izskata potenciālā eksperta CV (ja tāds ir pieejams). Eksperts nedrīkst būt zinātniskās grupas sastāvā nevienā no projektu iesniegumiem un noslēguma zinātniskajā pārskatā norādītajām zinātniskajām grupām.

21. Ekspertam ir zinātniskā kvalifikācija - doktora grāds (jeb *PhD*) vai tam pielīdzināma kvalifikācija.

22. Zinātnes nozarēs, kurās ir pieejama statistika par *SCI* indeksētajām publikācijām, kā vienu no kritērijiem var noteikt publikāciju skaitu ekspertam, vienlaikus ņemot vērā eksperta zinātnisko

aktivitāti pēdējo divu gadu laikā. Zinātnes nozarēs, kurās zinātniskās publikācijas netiek starptautiski indeksētas, bet, piemēram, tiek retāk izdoti apjomīgi krājumi (tajā skaitā, monogrāfijas) vai kolekcionēti dati ilgākā laika posmā, šo kritēriju nevar ņemt vērā.

23. Sociālo un humanitāro zinātņu nozarēs jāņem vērā zinātniskā aktivitāte pēdējo piecu gadu laikā, kā arī zinātnieka akadēmiskās pieredzes līmenis, piemēram, akadēmiskais statuss u.c. kritēriji. Ja projekta iesniegums ir sociālajās vai humanitārajās zinātnēs, inženierzinātnēs un datorzinātnēs, eksperta zinātniskā aktivitāte bieži vien nav nosakāma starptautiskajās zinātnisko publikāciju datubāzēs, līdz ar to nepieciešamā informācija jāmeklē eksperta CV, ja tādi ir pieejami, vai ekspertu datubāzē.

24. Projekta sekretāriem ir ieteicams ņemt vērā eksperta H-indeksu, kas ir viens no starptautiskajiem standartiem, lai noteiktu zinātnieku kvalifikāciju. Ieteicams, ka eksperta H-indeks ir vienāds vai lielāks par projekta vadītāja H-indeksu. Jāņem vērā, ka H-indeks nav kritērijs bez trūkumiem. Vairākās zinātņu nozaru grupās tam nav lielas nozīmes, ņemot vērā nozaru publicēšanās tradīcijas (piemēram, sociālajās, humanitārajās, inženierzinātnēs un datorzinātnēs). H-indeksu kā kritēriju var lietot tikai kopā ar citiem kritērijiem, kas noteikti šajā nodaļā. Vienlaikus jāņem vērā, ka eksperti ar ļoti augstu H-indeksu visbiežāk ir ļoti aizņemti, līdz ar to pastāv risks, ka viņi atteiks projekta iesnieguma zinātnisko izvērtēšanu vai laika trūkuma dēļ viņiem nebūs iespējas to izdarīt gaidāmajā kvalitātē.

25. Ekspertam ir iepriekšēja pieredze projektu vērtēšanā. Iepriekšējo pieredzi projektu vērtēšanā var redzēt, piemēram, ekspertu datubāzē (ja ir sniegta informācija), taču vienlaikus jāpārbauda sniegtās informācijas aktualitāte.

26. Vērā ņemams kritērijs eksperta piemērotības noteikšanai ir dalība ekspertu panelos, projektu uzraudzības padomēs, profesionālās biedrībās un apvienībās, kā arī zinātnisko žurnālu redakcijās. Kā minēts iepriekš, to var noteikt vai nu ekspertu datubāzē, vai no eksperta CV, ja tāds ir pieejams.

3. Ekspertu pieaicināšanas procedūra

27. Projekta sekretārs sastāda sarakstu ar piemērotajiem ekspertiem attiecīgā projekta iesnieguma, projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātniskajai izvērtēšanai (skatīt šo vadlīniju 13. punktu).

28. Lai izvēlētos piemērotākos ekspertus, projekta sekretārs izmanto kritērijus, kuri minēti šo vadlīniju 2. nodaļā.

29. Sarakstā iekļauj vismaz divus ekspertus, taču, ņemot vērā iespējamību, ka ne visi eksperti piekritīs piedalīties izvērtēšanā, ieteicams sastādīt sarakstu ar vismaz 6 ekspertiem. No saraksta nezaicinātos ekspertus var pieaicināt arī vēlāk, organizējot zinātnisko izvērtēšanu projekta noslēguma zinātniskajam pārskatam, ja rodas tāda nepieciešamība.

30. Projekta sekretārs elektroniskā vēstulē izsūta uzaicinājumu izvērtēt projekta iesniegumu pirmajiem diviem ekspertiem no sastādītā saraksta, vispirms izvēlot vienu no ekspertiem par konsolidētā vērtējuma izstrādātāju, attiecīgais eksperts veic gan individuālo vērtējumu, gan arī konsolidēto vērtējumu (konsolidē abu ekspertu individuālos vērtējumus). Lai noteiktu eksperta piemērotību būt par konsolidētāju, izmanto tos pašus kritērijus, kurus izmanto ekspertu piemērotības noteikšanai (skatīt šo vadlīniju 2. nodaļu). Ekspertam, kurš izstrādās konsolidēto vērtējumu, ieteicams būt ar lielāku pieredzi zinātniskajā darbībā, tajā skaitā projektu vērtēšanā.

31. Projekta sekretārs nosūta uzaicinājumu piedalīties projekta iesnieguma vai projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātniskajā izvērtēšanā, kurā iekļauj sekojošu informāciju:

- 31.1. projekta zinātnes nozare;
- 31.2. laika posms, kurā ekspertam jāizstrādā individuālais vērtējums;
- 31.3. laika posms, kurā ekspertam jāizstrādā vai jāapstiprina konsolidētais vērtējums;
- 31.4. nosacījumi (tajā skaitā atlīdzība, iespējamais vērtējamo projektu skaits u.c.);
- 31.5. atbildes termiņš.

32. Kad eksperts ir piekritis veikt izvērtēšanu, projekta sekretārs nosūta sekojošu informāciju:

- 32.1. projekta nosaukums;
- 32.2. projekta iesniedzēja nosaukums;
- 32.3. projekta vadītāja un projekta galveno izpildītāju vārdi un uzvārdi;
- 32.4. projekta iesniegumā norādītā zinātnes nozare vai nozares;
- 32.5. projekta iesnieguma vai projekta noslēguma zinātniskā pārskata kopsavilkums;
- 32.6. projekta iesniegumā norādītie atslēgas vārdi;
- 32.7. nolikuma 5. pielikums "Apliecinājums par interešu konflikta neesamību un apņemšanos ievērot konfidencialitāti".

33. Eksperts, pirms līguma parakstīšanas un pieejas projekta iesniegumam vai projekta noslēguma zinātniskā pārskatam un citiem zinātniskajai izvērtēšanai nepieciešamajiem materiāliem, apliecina interešu konflikta neesamību.

4. Informācijas par ekspertiem uzkrāšana

37. Lai nodrošinātu zinātniskās izvērtēšanas kvalitāti konkursa ietvaros un nākotnes projektu konkursos, projekta sekretāri uzkrāj informāciju par zinātniskajai izvērtēšanai pieaicinātajiem ekspertiem.

38. Projekta sekretārs, nodrošinot komunikāciju ar ekspertiem, nepārtrauktas pieejamības režīmā datnē fiksē sekojošu informāciju:

- 38.1. vārds, uzvārds;
- 38.2. identificējamie pētnieka identifikācijas kodi, piemēram, Scopus ID vai ORCID u.c.;
- 38.3. zinātniskā kvalifikācija;
- 38.3. pašreizējais ieņemamais amats;
- 38.4. valstspiederība;
- 38.5. e-pasts, tālruņa numurs, tīmekļa vietne URL;
- 38.6. zinātnes nozare (s) (arī apakšnozares);
- 38.7. atslēgas vārdi (izriet no pētniecības jomas, publikācijām, zinātniskajām interesēm, kā arī datubāzēs norādītā);
- 38.8. H-indekss (ja attiecināms);
- 38.9. informācija par citās projektu atlasēs sniegto vērtējumu kvalitāti (ja pieejams);
- 38.10. projektu iesniegumi, kurus eksperts aicināts vērtēt (datums; statuss (piemēram, piekritis, noraidījis, nereagē uz atgādinājumiem u.t.t.));
- 38.11. projekta sekretāra atzīme par vērtējuma kvalitāti (pieņemts, lūgts precizēt, nelietojams).